

יוצא לאור לפרשת ויק"פ ה'תש"פ
(מספר 22-23)

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בעניני גאולה ומשיח

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתים לבריאה
ה' תהא שנת נפלאות בכל
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

לעילוי נשמת

הרבנית חנה לאה בת החסיד ר' גרשון ע"ה (שיפריין)
אשת הגאון החסיד

הרב יעקב עוזר בה"ר אליקום געציל ע"ה דובראוו
מתלמידי הראשונים של ישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש
נפטר ביום כ"ו אדר ה'תר"צ

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י נינה

הר"ר יעקב עוזר וזוגתו מרת אביגיל שיחיו רוזנבלט

ולעילוי נשמת

אביו הגאון הרב אליקום געציל בה"ר יחיאל מיכל ע"ה רוזנבלט
ראש ישיבת "כתר תורה", קווינס, ניו-יארק
נפטר ביום כ"ף אדר ב' ה'תשע"ט

ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

אמו מרת טראני בת בת-שבע תח' רוזנבלט
לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת
גואל צדק ומתוך בריאות הנכונה

* * *

לעילוי נשמת

ר' נח ב"ר משה הכהן ע"ה קונסיפולסקי
מניצולי השואה
נפטר כ"ו אדר ה'תשמ"ז

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י בנו

הרה"ת ר' יעקב הכהן וזוגתו מרת שושנה שיחיו
ומשפחתם שיחיו קונסיפולסקי
(סידיני, אוסטרעליא)

For this and other books on Moshiaich & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

To dedicate an issue in honor of a loved one, call (323) 934-7095

תצט), על המלחמות שיתרחשו בחלק ההוא של העולם, אשר הן מהסימנים המעידים שמתקרבת הגאולה האמיתית על ידי משיח צדקנו.

ולאור ההתרחשויות והניסים שצויינו לעיל, צריכה להתחזק עוד יותר ההכרה, שזהו הזמן של ההכנה הקרובה למילוי ההבטחה „והיתה לה' המלוכה”¹, כאשר כל העמים ישוכנעו ש„יש בעל הבית לבירה זו”², והכרה זו תביא אותם „לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד”³.

לעילוי נשמת

הת' אהרן עזריאל ע"ה
בן - יבלחט"א - ר' משה יהודה שיחי'
נפטר ביום כ"ה אדר שני ה'תשע"ד
ת. נ. צ. ב. ה.
* * *

לעילוי נשמת

הו"ח ר' אליהו ב"ר אוסקר ע"ה פיפרנו
נפטר ביום כ"ה אדר שני ה'תשס"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת רחל בת אסתר תחי'
לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת
גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה
*

נדפס ע"י בני משפחתם שיחיו

* * *

לעילוי נשמת

מרת בתי' אסתר בת ר' פסח חיים ע"ה פאלאס
נפטרה ביום כ"ה אדר ה'תש"ע
ת. נ. צ. ב. ה.
*

נדפס ע"י בני משפחתה שיחיו

מפתח ותוכן

פרשת ויקהל

- א. בדיקת המקדש בנרות בערב שבת 3
סיום רמב"ם הל' בית הבחירה: כסדר הזה עושין בכל לילה כו' חוץ
מלילי שבת כו' (אף שאין שבות במקדש)

פרשת פקודי

- ב. הקמת המשכן וביהמ"ק הג' - ע"י אתעדל"ע או אתעדל"ת 9
הוקם המשכן - עסוק בידך . . והוא עומד מאליו (תנחומא יא.
פרש"י לט, לג). החילוק (ע"ד הפשט והחסידות) בין דעת רש"י
ודעת הרמב"ן (מ, ב) בהפרש בהקמת המשכן בז' ימי המילואים
להקמתו בשמיני למילואים

הוספה / בשורת הגאולה

- ג. ממכתב כללי, דיום כ"א אדר ה'תנש"א 16
הנסים הגלויים שבמלחמת המפרץ; הסימן שבילקוט שמעוני; אָט
אָט קומט די גאולה

Reprinted with permission of:

“Vaad L'Hafotzas Sichos”

by:

Moshiach Awareness Center,

a Project of:

Enlightenment For The Blind, Inc.

602 North Orange Drive.

Los Angeles, CA 90036

Tel.: (323) 934-7095

Fax: (323) 934-7092

<http://www.torah4blind.org>

e-mail: yys@torah4blind.org

Rabbi Yosef Y. Shagalov,
Executive Director

Printed in the U.S.A.

יציאת מצרים –

ויקהל*

בדיקת המקדש בנרות בערב שבת

בכס"מ מתרץ ד, שאני הכא דאפשר בנרות הדלוקין מערב שבת, שמאחר שאפשר לבדוק וביתד עם זה לא לעבור על השבות, אין מתירין את ה"שבות".

אבל תירוץ זה צ"ע (כמ"ש במפרשים): הרמב"ם פסק (בהל' עבודת יום הכיפורים) שאם "הי' כהן גדול זקן או חולה מלבנין עששיות של ברזל באש מבערב ומטילין אותן למחר במים כדי להפיג צינתן שאין שבות במקדש" – למרות שגם בנדון זה אפשר לתקן באופן אחר (שלא יעברו על שבות), כמו שהרמב"ם עצמו מסיים "או מערבין מים חמים במי המקוה כדי שתפיג צינתן".

זאת ועוד: כתב הרמב"ם שאם "בקש (כהן גדול) להתנמנם פרחי לוי' מכין לפניו באצבע צרדה", למרות שזהו שבות (כמ"ש הרמב"ם בהל' שבת⁶) ואפשר בענין אחר – ישנם אמצעים אחרים לעזור לכהן גדול שלא יישן.

ב. בפשטות יש לחלק:

הכלל ד, אין שבות במקדש גם

(4) ראה מ"מ כאן, ועוד.

(5) שם.

(6) יש אומרים (הובא בשד"ח ואנציקלופדי' תלמודית שם) דהתם שאני משום דהטלת המים וכו' הוא טורח גדול, ולכך לא מקרי אפשר באופן אחר. ועוד יש לומר, דכיון שתלוי בהכנת מים רבים הדורשים כלים רבים וכו', יש חשש שמא מרוב הפרטים ישכחו הכהנים פרט א' וכו', ולפיכך הותרה שבות זו. ולכאורה דוחק הוא.

(7) הל' עבודת יוהכ"פ פ"א ה"ח.

(8) פכ"ג ה"ה ובכסף משנה שם.

א. בסוף הפרק האחרון דהל' בית הבחירה, בו מבאר הרמב"ם הלכות שמירת המקדש – לאחרי שהוא מתאר (בהלכה יא) האופן בו בדקו הכהנים (עם "שתי אבוקות של אור בידם") בכל יום בתחילתו ("בשחר קודם שיעלה עמוד שחר סמוך לו") את כל העזרה אם כל דבר הוא כראוי – מסיים הרמב"ם (בהלכה בפני עצמה – יב):

"כסדר הזה עושין בכל לילה ולילה חוץ מלילי שבת שאין בידם אור אלא בודקין בנרות הדלוקין שם מערב שבת".

וידועה שאלת המפרשים: הרי הדין הוא (כמו שפסק הרמב"ם בכמה מקומות⁷) ש"אין שבות במקדש", וטלטול הנרות בשבת אינו אלא איסור "שבות"⁸ – וא"כ למה משנים בלילי שבת ש"אין בידם אור אלא בודקין בנרות הדלוקין שם מערב שבת"?

* וסיום הל' ביהב"ח להרמב"ם, פרקיו שמונה (ראה ברייתא מעשה תורה אות ח – והבותר יבחר), והלכותיו קלו (וע"ד ל' הרמב"ם הל' חנוכה פ"ג סוף ה"ב) סימן להם שנותיו של לוי, שנבחר לשרת בביהב"ח. וראה מכילתא בתחלתה: עד שלא נבחר אהרן כו'. – ואם שגיתי ה' יכפר.

(1) כסף משנה כאן, תויו"ט לתמיד פ"א מ"ג. ועוד. וראה בזה (ובהבא לקמן) – שד"ח כללים מערכת האל"ף כלל רפג. פאת השדה שם כלל יז. אנציקלופדי' תלמודית כרך א' ערך "אין שבות במקדש". וש"נ.

(2) הל' שבת פכ"א הכ"ז. הל' עבודת יוהכ"פ פ"ב ה"ד. הל' ק"פ פ"א ה"ז. ועוד.

(3) רמב"ם הל' שבת פכ"ה ה"י.

מישחות ש"פ דברים וש"פ עקב תש"מ, ש"פ דברים תשמ"א

נדפס בלקו"ש חכ"א שיחה א לפ' ויקהל

הרי זהו הזמן המתאים להפנות את מלוא תשומת הלב אל הניסים והנפלאות שאירעו בימינו אלה, בימים הסמוכים לפורים שנה זו.

היו אלה ניסים גלויים לא רק לעם ישראל אלא גם לכל העמים, ועד ש"ראו כל אפסי ארץ" – הכל ראו את הניסים שהתרחשו בתקופה זו.

... על פי התנאים הטבעיים של העולם היה צפוי, שתהיה זו לא רק הכרזת מלחמה וכיוצא בזה, אלא שהמלחמה תגרור לתוכה עמים רבים ותתלהט עד כדי מלחמת עולם ר"ל; אך בפועל, למעלה מדרך הטבע, לא זו בלבד שנמנעה מלחמת עולם, אלא שגם המלחמה שפרצה – שככה.

בשעה שכל הסימנים הצביעו, שיש לצפות למלחמה קשה ולהכין צבא גדול ואדיר, מצוייד בכלי-נשק רבים ודווקא מהמתקדמים ביותר – הרי לאחר כל ההכנות, כפי שנהוג להיערך למלחמה ארוכה שאמורה להתמשך שבועות וחודשים – בא הניצחון בפועל בתוך זמן קצר ביותר!

הניצחון היה כל כך מופלא, שהוא מנע לא רק שפיכות דמים רבה בין אומות העולם (כפי שחששו תחילה), אלא הוא אף הביא לידי כך, שהאוייב ישחרר, ובצורה טובה, חלק משבויי המלחמה ואפילו חלק מאלה שנישבו בעבר.

... יתירה מזו: אלה היודעים את המתרחש "מאחורי הקלעים" – המודעים לפרטים חסויים רבים שאינם מגיעים לידי פרסום – משיגים עוד יותר ויותר את פלאי הניסים והנפלאות בזמן הזה, בימים האלה.

* * *

במשך השנה הזאת – עלי' נתנו יהודים את השם והסימן: "היה תהא שנת נפלאות אראנו", ועוד קודם לכן, בסיומה של השנה שעברה, שצויינה על-ידי יהודים בסימן: "היה תהא שנת ניסים" – הודגש פעמים רבות הקשר לדברים שחז"ל גילו מראש (בילקוט שמעוני ישעי' רמז

א גוטן אופן, א טייל פון די מלחמה-געפאנגענע און אפילו א טייל פון די געפאנגענע פון פריער.

... און נאך מער: די וועלכע „ווייסן וואס ס'טוט זיך אינעווייניק" – זיינען באקאנט מיט גאר א סך איינצלהייטן וועלכע דערגרייכן ניט צו דער עפנטלעכקייט – באגרייפן א סך מער דעם וואונדער פון די נסים ונפלאות בזמן הזה בימים אלה.

* * *

במשך פון דעם יאר – אויף וועלכן אידן גיבן דעם נאָמען און סימן: „היה תהא שנת נפלאות אראנו", און נאָך פאַר דעם, ביים סוף פון פאַרגאַנגענעם יאר, באַצייכנט פון אידן מיטן סימן „היה תהא שנת נסים" – איז פיל מאָל באַטאַנט געוואָרן בנוגע וואָס חז"ל האָבן פאַראויס געזאָגט (אין ילקוט שמעוני ישעי' רמז תצט) וועגן די מלחמות וועלכע וועלן פאַרקומען אין יענעם טייל פון וועלט, אַז דאָס זיינען פון די סימנים אַז אַט-אַט קומט די גאולה האמיתית והשלמה דורך משיח צדקנו.

און אין אַנבליק פון די אויבנדערמאָנטע געשעענישן און נסים, דאַרף נאָך שטאַרקער ווערן דער באַוואוסטזיין, אַז דאָס איז די צייט פון הכנה קרובה צו דער ערפילונג פון דער הבטחה, „והיתה לה' המלוכה"¹, ווען אַלע פעלקער וועלן זיין איבערצייגט אַז „יש בעל הבית לבירה זו"², און די אַנערקענונג וועט זיי ברענגען „לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד"³.

(ממכתב כללי, כ"ה אדר תנש"א)

בבואנו מימי הפורים – ימים של ניסים שהראה הקב"ה „בימים ההם בזמן הזה", ובהתקרבו אל חג הפסח – שבו אנו חוגגים את החג של „זמן חרותנו", ומודים לה' על הניסים והנפלאות שהראה בעת

(1) עובדי' א, כא.

(2) ראה ב"ר רפל"ט.

(3) צפנ"י ג, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים ספי"א.

הכל בעזרה הוא כדבעי למהוי לשם התחלת עבודת היום – הרי זה שייך להל' תמידין ומוספין (ואמנם כן כתוב שם¹ בקיצור)?

(ב) ההלכה האחרונה (יב) היא המשך להלכה שלפני (וכמפורש – כסדר הזה (שבהלכה יא) עושין כו') אלא שישנה בזה הוספה, שבשבת ה' שינוי – א"כ למה חילק זה הרמב"ם בהלכה בפני עצמה? ובפרט שכידוע, הפרדת ההלכות ברמב"ם היא בדיוק, ולמדין מזה וכו'.²

ד. הביאור בזה:

הרמב"ם מבאר בתחלת הפרק, ששמירת המקדש אינה מפחד אויבים וכו' אלא משום כבוד המקדש, כי „אינו דומה פלטרין שיש עליו שומרין לפלטרין שאין עליו שומרין".

מזה מובן, שהפרטים המבוארים בפרק זה (פרק ח) הם משום כבוד המקדש.

עפ"ז יש לומר, שגם ענין הבדיקה הוא משום כבוד הבית – ומהאי טעמא קבע הרמב"ם הלכות אלו (יא ויב) בפרק זה:

הבדיקה היתה (בעיקר) לא (רק) בתור הכנה לעבודת המקדש, אלא בתור כבוד המקדש. וכמבואר במק"א³ בארוכה, שתוכן הכבוד שע"י שמירת

(11) ריש פרק ו.

(12) ראה לדוגמא – הל' ת"ת לאדה"ז פ"א קו"א סק"א (ג, א [תתרו, א]). – וברמב"ם הוצאת פרנקל (ירושלים, תשל"ה) תוקן פיסוק ההל' ברמב"ם בכ"מ – ראה הקדמת המו"ל לס' זמנים 12, ב.

(13) לקו"ש ח"ג ע' 61 ואילך.

בדאפשר בענין אחר, אינו אלא כשוהו באופן ארעי – דהיינו, כשמזדמן מצב מיוחד שאפשר לתקנו ע"י שבות, שאז מותר השבות במקדש אפילו כשאפשר באופן אחר; לדוגמא אם „ה' כה"ג וקן או חולה" או אם „בקש להתנמנם". היינו, שבסדר הקבוע אינו יכול להיות תלוי בשבות, ורק במקרים מסויימים אפשר להזדקק להיתר בזה.

ומאחר שבנדו"ד מיירי ע"ד סדר קבוע דהנהגת הכהנים בכל שבת ושבת, לכן מאחר שאפשר באופן אחר, אין קובעין הנהגת הכהנים באופן כזה שתמיד יצטרכו לעשות שבות במקדש.

אבל אין הסברה זו מספיקה, כי מצינו היתר שבות במקדש גם בנדון דסדר קבוע: ערב פסח שחל להיות בשבת, מפשיטין את העור של הקרבן על גבי המקלות, בדיוק כמעשהו בחול, אע"פ שאפשר באופן אחר.

ודוחק לומר, שערב פסח שחל להיות בשבת נחשב כעראי, מאחר שזוהי קביעות הבאה רק מזמן לזמן.

ג. בהלכות הנ"ל בסיום הל' ביהב"ח – ישנם עוד כמה דיוקים כלליים:

א) למה מביא הרמב"ם ענין זה – בהלכות שמירת בית הבחירה? בשלמא ההלכות שעד הלכה יא, שייכים לפרק זה, כי מדובר בהם ע"ד שמירת המקדש⁴; אבל תוכנן של הלכות יא ויב אינו שייך לכאורה לשמירת המקדש, אלא אל (ההכנה וההקדמה ל)סדר עבודת היום – שהי' צורך לבדוק אם

(9) ראה רמב"ם הל' ק"פ פ"א הי"ד וט"ז. וראה מעשי למלך על הרמב"ם כאן. ועוד.

(10) וראה לקמן סעיף ח.

הוספה בשורת הגאולה

יז.

קומענדיק פון די ימי הפורים – טעג פון נסים, וואָס דער אויבערשטער האָט באַוווּזן „בימים ההם בזמן הזה“, און דערנענטערנדיק זיך צו חג הפסח – ווען מיר פראַווען דעם יום־טוב פון „זמן חרותנו“ און מיר דאַנקען דעם אויבערשטן פאַר די נסים ונפלאות וועלכע ער האָט באַוווּזן ביי יציאת מצרים –

איז איצט די פאסיקע צייט צו ציען די פולע אויפמערקזאַמקייט אויף די נסים ונפלאות וועלכע האָבן פאַסירט נאַענט צו דעם היינטיקן פורים.

דאָס זיינען געווען נסים גלויים אפענע נסים, ניט נאָר פאַר אידן, נאָר אויך פאַר אַלע פעלקער, ביז אַז „ראו כל אפסי ארץ“, אַלע האָבן געזען די גרויסע נסים וואָס זיינען פאַרגעקומען אין דעם זמן.

. . . לויט די נאַטירלעכע אומשטענדן אין דער וועלט, האָט עס געהאַלטן דערביי, אַז עס זאָל זיין ניט נאָר אַ מלחמה ערקלערונג א.ז.וו. נאָר אַז די מלחמה זאָל אַריינציען מערערע פעלקער און זיך צעפלאַקערן אין אַ וועלט־קריג, ר"ל – און למעלה מדרך הטבע הרגיל, איז ניט בלויז אויסגעמיטן געוואָרן אַ וועלט־מלחמה, נאָר אויך די שוין אָנגעהויבענע מלחמה איז איינגעשטילט געוואָרן.

בעת אַלע סימנים האָבן געוווּזן, אַז מ'דאַרף דערוואַרטן אַ שווערע מלחמה, און צוגרייטן אַ גאָר גרויסע אַרמיי מיט אַ סך כלי־זיין און דוקא פון די נייעסטע, און נאָך די אַלע צוגרייטונגען ווי ס'איז דער סדר ווען מ'גרייט זיך צו אַ לאַנגער מלחמה, וואָס דאַרף דויערן וואָכן, חדשים – איז דער נצחון געקומען אין גאָר אַ קורצער צייט!

דער נצחון איז געווען אַזוי וואונדערלעך, אַז ער האָט ניט נאָר פאַרמיטן אַ סך שפּיכות דמים צווישן אומות העולם (ווי מ'האָט מורא געהאַט), נאָר האָט געבראַכט דערצו, אַז דער שונא זאָל באַפרייען, אין

מצות הדלקת נרות המנורה באופן שאין צורך להודקק ל"היתר" שהותרה ה"טומאה".

זאת אומרת: זה שטומאה הותרה בצבור אינו אלא בנוגע לעבודתן של ישראל; אבל בנוגע חיבתן של ישראל, יש למנוע טומאה אפילו באופן ה"הותרה".

וכן יש לומר בענייננו:

אילו לא היתה בדיקת הכהנים במקדש אלא סתם הנהגה שבמקדש, או אפילו חלק מעבודת המקדש, הרי הדין הוא שאין שבות במקדש (וכמ"ש הרמב"ם¹⁹) שזהו "היתר", מלכתחילה;

אבל מאחר שהבדיקה קשורה עם כבוד המקדש, היינו הדגשת כבוד המקדש (וע"ד ש, לא מן המקדש אתה ירא אלא ממי שצוה על יראתו²⁰, כמו"כ הוא גם בנוגע לכבוד המקדש) ולכן, לא מתאים בזה שהבדיקה תהי' מלכתחילה באופן שיודקקו להיתר ה"אין שבות במקדש".

ו. בזה מובן ג"כ הטעם שפרט הלזה שבבדיקה – שבשבת ה' שונה מבחול – הוא (א) שייך להלכות בית הבחירה (ב) בא כהלכה בפני עצמה – כי עי"ז מתוספת הדגשה עוד יותר גדולה וחזקה בכבוד המקדש:

לא זו בלבד שבכלל היו בודקים את המקדש כל יום כדי להדר בכבודו (הל' יא), אלא יתירה מזו (הל' יב): הבדיקה היתה באופן מהודר ומכובד, שלכן לא

המקדש הוא, שהשמירה מורה שאין היסח הדעת מהמקדש, ועד"ז הוא בנוגע להבדיקה – ע"י שבכל יום בתחילתו בודקים וכו' מוסיפים בכבוד המקדש.

וע"פ זה יומתק מה שהכהנים הבודקים היו אומרים (לאחרי הבדיקה) אלו לאלו „שלום הכל שלום“ – ולא לשון המתאים, לכאורה, להתוכן שהכל בסדר ומוכן לעבודת המקדש (כגון „הכל במקומו“¹⁴, או „הכל כראוי“ וכיו"ב) – כי זהו לשון של כבוד.

ה. לפי זה תתורץ השאלה הנ"ל בהלכה האחרונה, ובהקדים:

בענין נס השמן דחנוכה, ש"טמאו כל השמנים שבהיכל כו' בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהי' מונח בחותמו של כהן גדול, ולא הי' בו אלא להדליק יום אחד נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים¹⁵ – ידועה השאלה¹⁶:

ישנה דיעה¹⁷ ש"טומאה הותרה בצבור" – וא"כ (לדיעה זו) למה הי' זקוק הקב"ה לעשות נס (השמן), הרי אפשר הי' להדליק את הנרות גם בשמן טמא?

ומתרצים ע"ז מפרשים¹⁸: אע"פ שטומאה הותרה בצבור, רצה הקב"ה להראות את "חיבתן של ישראל", ולכן עשה את הנס כדי שישראל יקיימו את

14 ראה פירוש הרע"ב לתמיד שם. פירוש הרא"ש שם (תמיד כח, סע"א). ועוד.

15 שבת כא, ב.

16 ראה בכ"ז אנציקלופדי' תלמודית כרך טו

ערך חנוכה ע' רמדרמה. וש"נ.

17 פסחים עז, א. וש"נ.

18 פני"ש שבת שם. ועוד.

19 הל' ק"פ שם הט"ז.

20 יבמות ו, א. וראה לקו"ש שם ע' 62 הערה

מקום שזה ייעשה ע"י מעשה שיש בו משום חילול שבת.

[וע"ד הביאור שכתבו מפרשים אחרים²⁵ בענין נס השמן דחנוכה - שהטעם שנמנעו (לא יכלו) להשתמש אז בהכלל ד"טומאה הותרה", הוא מפני שהיו צריכים לחנך את המקדש מחדש, וכשצריכים לפעול קדושה חדשה לא אמרינן טומאה הותרה כו'.]

וי"ל שעד"ז הוא ג"כ בנוגע לאיסורי שבות במקדש:

חכמים התירו שבות במקדש בדברים הקשורים עם העבודה במקדש או מלאכה שבו; משא"כ כשמדובר ע"ד גוף בנין המקדש (כולל - כבודו), לא התירו חכמים (ש"מעין דאורייתא תיקון"²⁶) את השבות, לפעול ולחדש (או - להוסיף ולחזק) את הקדושה של בית המקדש ע"י מעשה של שבות.

ח. בנוגע להטעם שהרמב"ם הכניס את הלכות שמירת וכבוד המקדש בהלכות בית הבחירה (ועד"ז מה שרבינו הקדוש קבע דיני שמירת המקדש (גם) במסכת מדות שענינה הוא מדות הבית ולא (רק) במקום בו מדובר ע"ד העבודות הנעשות בו) - נתבאר במק"א²⁷:

החיוב במצות בנין ביהמ"ק - אינו פעולת הבנין, אלא תוצאת הפעולה - הנפעל, "שיהי", שיהי' בית המקדש (כמ"ש הרגזובי בארוכה²⁸).

25 גליוני הש"ס (להר"י ענגל) לשבת כא, ב. וראה אנציקלופדי' תלמודית שבערה 16.
26 פסחים ל, ב. וש"נ.
27 לקו"ש ח"ג ע' 58 ואילך. ח"ח ע' 464.
28 ראה צפע"ג מהד"ת (ג, ב. עז, א). עה"ת ויקהל ע' קסה-קסו. וש"נ.

עבודת המטה בכדי ש"תוקם", שתבוא לשלימותה, "שתשרה שכינה במעשה ידיכם"⁵⁰ הוא ע"י שמביא זה למשה (שבנפשו - ועי"ז למשה) שבדורו. לולא זאת - אף שיעבוד להקים בחי' המשכן בנפשו, ה"ז בדוגמת המשכן והקמתו שבו' ימה"מ, כנ"ל באריכות. ודוקא ע"י ה"הבאה", המסירה ונתינה לעיני העדה, "משה" שבכל דור,

וע"י העבודה ד"יפוצו מעינותיך חוצה" קאתי מר"י⁵¹ הוא משיח צדקנו בקרוב ממש.

51 כמענת מלך המשיח להבעש"ט (אגרת הבעש"ט נדפס בסו"ס בן פורת יוסף. ובריש ספר כתר שם טוב, ובכ"מ).

50 פרש"י לט, מג.

השתמשו (בשבת) בשום היתר (ד"אין שבות במקדש"), אלא בודקין בנרות הדולקין מערב שבת.

ומזה הטעם זהו הסיוס של פרק ח מהלכות בית הבחירה (שבו מדובר, כנ"ל, ע"ד כבוד המקדש) כי בהלכה זו מבואר ע"ד כבוד המקדש באופן הכי נעלה - הנהגה בהידור מן ההידור.

ז. עוד יש לומר בזה - ובהקדים:

בנוגע למלאכה במקדש בשבת מצינו שני הפכים: מצד אחד הרי עבודת התמידין והמוספין (ושאר קרבנות הצבור שזמנם קבוע) לא זו בלבד שהיא דוחה את השבת ומותרת בה, אלא זוהי מצוה²¹; אבל מאידך גיסא הדין²² הוא, ש"אין בנין ביהמ"ק דוחה שבת", כמו שלמדין גם במכילתא²³ מזה שמשה הקדים ציווי איסור מלאכה בשבת לציווי מלאכת המשכן.

ויש לומר ההסברה בזה:

לאחרי שהמקדש כבר נעשה למקום קדוש בשלימות, והנדון הוא ע"ד פרט, מלאכה בתוך ביהמ"ק, אזי אין הם נחשבים למעשה חול, כי בקודש הרי כל דבר²⁴ אינו מעשה חול, אלא ענין של קדושה, ובמילא אין בזה חילול שבת;

אבל כשמדובר ע"ד לעשות את בית המקדש ולפעול את הקדושה בו, אין

21 ראה רמב"ם הל' ביאת מקדש פ"ד ה"ט. ובכ"מ. וראה לקו"ש חט"ז ע' 238.
22 יבמות ו, א. רמב"ם הל' ביהמ"ח פ"א הי"ב (בנוגע ליו"ט, וכ"ש שבת).
23 וראה גם רש"י ורמב"ן ריש פרשתנו.
24 להעיר מאיסור הבאת חולין לעזרה (ראה אנציקלופדיא תלמודית כרך טו ע' חולין שנשחטו בעזרה ס"ד, וש"נ).

הרמב"ם⁴⁴ העיקר בציווי הקב"ה לבנות ביהמ"ק הוא ענין הב' - עבודת המטה, שיהי' לנו, "בית מוכן להקריב בו קרבנות וחוגגין אליו ג' פעמים בשנה". והטעם בזה (לדעת הרמב"ם): אף שהיתרון בהשראת השכינה הבאה מלמע' אינו בערך להעבודה שנעשית ע"י הנבראים, מ"מ יש בזה המעלה שאף שזהו רק "קב" אבל זהו "קב שלו" - עבודת הנבראים, וכאשר ציוה הקב"ה לישראל לעשות משכן ומקדש, הייתה הכוונה בשביל עבודת האדם הנעשית בו (משא"כ השראת השכינה שהו"ע הבא מלמעלה), ולכן גם לעת"ל משיח יבנה המקדש.

ת. אמנם מובן שגם לדעת המדרש ורש"י יש יתרון ועילוי בעבודת וזיווך המטה, ומטעם זה הי' צ"ל, כנ"ל, עבודת כאו"א מישאל בנדבת המשכן ועבודת כל חכמי לב במלאכת המשכן. אלא שכ"ז הוא בההכנה, אבל הקמת ועשיית המשכן בפועל לא הי' באפשריות עבודת ישראל, ולכן הביאו "את המשכן אל משה". ועד"ז הי' ענין הקמתו בו' ימה"מ שהי' הכנה מצד המטה כדי שיוכל להיות השראת השכינה בר"ח ניסן באתעדל"ע, כנ"ל⁴⁵.

(44) ריש הל' ביהב"ח. ספהמ"צ מ"ע כ. ושורש יב.

(45) וזהו גם הטעם שהלויים בעצמם היו יכולים להקימו בכל מסע ומסע, אף שבפעם הראשונה בר"ח ניסן לא היו יכולין להקימו. כי לאחרי שהוקם בפעם ראשונה, מאליו" (וע"י עסק ידי משה) ושרתה בו שכינה, ניתן הכח שכל ישראל יוכלו להקימו בכל מסע. וראה מפרשי רש"י (רא"ם ושי"ח) בפרש"י לט, לג.

וההוראה מכ"ז:

(א) ראשית צריכה להיות התעסקות ועבודת כאו"א בתומ"צ בכח עצמו, ומ"מ עליו לדעת שאין זה כ"א ההכנה ועליו להביא כל המלאכה והעבודה שלו אל משה (אשר בכאו"א ועי"ז - להאפתשטותא דמשה שבדורו⁴⁶), חכמי הדור עיני העדה, כי ה"משה" שבדור בכחו להקים המשכן בנפשו של כאו"א בדרך המשכה מלמעלה.

(ב) לאידך: כאשר מציעים, "שליחות" - לנסוע ולעסוק בהפצת היהדות והמעיונות בפרט חוצה, (שעי"ז גם מקימים את המשכן⁴⁷ שבכאו"א מאלה שמשפיעים עליהם), יתכן שיחשוב שלפי מצבו בהוה אין הוראה זו שייכת אליו, בטענתו: ה"ה חלק מ"עם חכם ונבון"⁴⁸, ולכן צ"ל הנהגתו באופן כזה, היינו להתבונן בכל ענין ודבר עד שיושג ויונה אצלו בפנימיות⁴⁹. ובמצבו בהוה - ענין שליחות זו להפיץ המעיונות חוצה הוא אצלו בבחי' מקיף, איננו מבין ומשיג זה בשכלו באופן פנימי, ולכן (לדעתו) מתחלה ייגע א"ע בלימוד התורה בכלל ולימוד (המעיונות) תורת החסידות בפרט, ובמשך הזמן, כאשר יושג ויונה אצלו שצריך לעסוק בהפצת המעיונות, אזי יקבל ע"ע את השליחות ויקיימה ובאופן פנימי.

וע"ז באה ההוראה מבנין המשכן:

(46) ת"ז ת"י טט (קוב, א. קיד, א).

(47) שהרי מצוה - מלשון צוותא וחיבור (לקו"ת בחוקתי מה, ג. ד"ה רבי אומר ה'ש"ת ספ"א ואילך. ועוד בכ"מ. וראה תניא פל"ד: אעשה לו משכן כו').

(48) ואתחנן ד, ו.

(49) ראה לקו"ד ח"א קמא, ב ואילך. ובכ"מ.

לפי"ז מובן הטעם ששמירת המקדש היא חלק מהלכות בית הבחירה, כי גם השמירה פועלת "שיהי" ביהמ"ק - בית של כבוד, ומקום ראוי להיות בית הבחירה.

ונמצא, שגם זה שהכהנים בודקים בכל יום במקדש משום כבוד המקדש (כנ"ל), אינו רק הכנה והקדמה לעבודת היום, אלא (גם) המשך וחלק מבנין המקדש - הבדיקה היא ע"ד "בדק הבית", שהבית נעשה עי"ז מכובד ומהודר יותר.

ועפי"ז מובן למה אין אומרים בזה את הכלל "אין שבות במקדש": מאחר שהבדיקה היא חלק מבנין המקדש, שהתורה הזהירה בזה שאינו דוחה שבת, לכן תיקנו חכמים ("כעין דאורייתא") שבדיקה זו לא תדחה איסור שלהם (שבות).

ט. עפי"ז יש לקשר את הסיוס דהל' ביהב"ח עם התחלתן - דנעוץ סופן בתחלתן:

בתחלת הל' ביהב"ח קובע הרמב"ם את גדרה של מצות בנין ביהב"ח - "לעשות בית לה" (לא לבנות) - שמוזה למדים²⁸, שהמצוה (איננה פעולת הבני", אלא) היא התוצאה, שיהי' "בית לה" - עם כל הפרטים שבית כזה זקוק להם -

וענין זה (עצמו) מודגש בפרק האחרון דהל' ביהב"ח; כנ"ל, שמהאי טעמא גם שמירת המקדש היא חלק מ"בית הבחירה", עד לסיוס הענין (כפי שזה בא לידי ביטוי בסיוס הל' בית הבחירה), שמהמת שזהו פרט (בבנין בנוי ד) "בית הבחירה", אינו דוחה את השבת, כולל - גם לא שבות.

וענין זה (עצמו) מודגש בפרק האחרון דהל' ביהב"ח; כנ"ל, שמהאי טעמא גם שמירת המקדש היא חלק מ"בית הבחירה", עד לסיוס הענין (כפי שזה בא לידי ביטוי בסיוס הל' בית הבחירה), שמהמת שזהו פרט (בבנין בנוי ד) "בית הבחירה", אינו דוחה את השבת, כולל - גם לא שבות.

(29) ראה לקו"ש חכ"א ע' 161 ואילך (לעיל ע' 179). וש"נ.

(30) תרומה כה, ט. רמב"ם ריש הל' ביהב"ח.

(31) זח"ג רכא, א. ועד"ז שם ח"א כה, א.

(32) סוף מס' תמיד.

(33) משלי ו, כג.

(34) קהלת יב, א. וראה שבת קנא, ב.

(35) בלילי שבת - אבל לאח"ז בא אור היום

כו'. ואכ"מ.

שאו יתגלה העילוי של העבודה בזמן הזה - מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות³⁶.

וזה נותן זירו ויעידוד בעבודתו של יהודי להקים את המקדש ומשכן רוחני שבתוכו - „ושכנתי בתוכם - בתוך

כל אחד ואחד מישראל³⁷ - שזה מביא את בנין בית המקדש השלישי, בגאולה האמיתית והשלימה, במהרה בימינו ממש.

(37) ראשית חכמה שער האהבה פ"ו (ד"ה ושני פסוקים). של"ה (ש' האותיות אות ל'. ועוד). ובכ"מ.

(36) תניא רפ"ו.

אמנם ההקמה בפועל שהביאה ושכנתי בתוכם בגילוי, היתה „מאליו“, אתעדל"ע, שלמעלה מאתעדל"ת³⁸.

ז. ע"פ הנ"ל בדעת המדרש ודעת רש"י, י"ל שאולו בזה לשטתייהו דס"ל³⁹ „דמקדש דלעתיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל הוא, יגלה ויבא משמים שנא⁴⁰ מקדש ה' כוננו ידיך“. לשיטה זו, על אף העילוי והחידוש בעבודת המטה, מ"מ א"א שעשיית משכן והשראת השכינה ייעשו ע"י המטה,

ולא היו יכולין להעמידו כו", משא"כ בפרש"י (לט, לג). וראה בשיחה שבהערה 4.

(38) ועפ"ז יש לבאר - ביינה של תורה - לשון רש"י (פרשתנו שם), „ומשה העמידו (וממשיך) אמר משה לפני הקב"ה איך אפשר הקמתו ע"י אדם אמר לו עסוק אתה בידך נראה כמקימו והוא נוקף וקם מאליו“. דלכאוי, „ומשה העמידו“ מיותר, וגם - סותר להמשך דקם מאליו! אלא שבוה מרמוז שמתחלה „משה העמידו“ היינו בו' ימה"מ מדרי' המשכן שהיתה אז „לא ה' יכול להקימו שום אדם. . שאין כח באדם לוקפן“ ורק „משה העמידו“. ואח"כ מבאר מדרי' המשכן שבר"ח ניסן יום השמיני למילואים שאז „אי אפשר הקמתו ע"י אדם“ גם לא ע"י משה, „והוקם מאליו“ מלמעלה, אלא שהי' בזה עסק ידיו של משה. וראה בארוכה שיחת ש"פ פקודי תש"ל.

(39) פרש"י סוכה מא, סע"א. ר"ה ל, סע"א וכ"ה בתוס' סוכה שם. שבועות טו, רע"ב ד"ה אין, ומסיים „וכן מפרש במדרש תנחומא“ והוא ע"פ תנחומא פקודי כאן**.. זח"א כה, א. ח"ב נט, סע"א. קח, סע"א. ח"ג רכא, א. ילקוט תהלים תתמח בסופו. וראה תנחומא (באבער) בראשית יז (בסופו).

(40) בשלח טו, יו. ראה פרש"י שם.

(*) ראה לקו"ש ח"ו ע' 229 הערה 26.

**) ובתנחומא נח, יא (בסופו) ועוד - מדבר בירושלים.

אלא דוקא ע"י אתעדל"ע שלמעלה באין ערוך מזה שנמשך ע"י עבודת המטה [ולכן, אחרי כל היתרון שבעבודת המטה בו' ימה"מ, שהקימו את המשכן פעמים רבות וכו', הנה „הקמתו“ באופן שתשרה בו השכינה, היתה דוקא ע"י ש, „הוקם מאליו“ - מלמעלה], ולכן ס"ל שגם המקדש דלעתיד לא יהי' בנינו ע"י ידי אדם, אלא יתגלה ויבוא משמים⁴¹.

ועפ"ז י"ל שהרמב"ם דס"ל דמשיח יבנה ביהמ"ק⁴², גם הוא אזיל לשיטתי' במעלת עבודת המטה על הגילוי מלמעלה - בשייכות להמשכן ומקדש.

והוא ע"פ משנ"ת⁴³ שאף שבמשכן ומקדש היו שני דברים כללים: א) מנוחת והשראת השכינה שהיתה בהם וכמש"נ ועשו לי מקדש (בכדי שיהי') ושכנתי בתוכם. ב) העבודה הנעשית בהם, שבעיקרה היא עבודת הקרבנות והעלי' לרגל בשלש רגלים, הנה לדעת

(41) ולהעיר שגם בביהמ"ק שבנה שלמה נאמר הל' „נבנה מעצמו“ (שמו"ר פנ"ב, ד. במדב"ר פי"ד, ג. וש"נ. וראה גם תנחומא (באבער) כאן ח).

(42) הל' מלכים רפ"א. ובסופו (וכמ"ש גם בהקדמתו לפי המשניות „בהתועלת“ שבידיעת ההלכות שבמס' מדות. הובא ונתבאר בתויו"ט בפתיחתא למס' מדות). והוא ע"פ ירושלמי מגילה פ"א הי"א. ויק"ר פ"ט, ו. וראה ג"כ ירושלמי פסחים פ"ט ה"א (וכ"ה בתוספתא פסחים פ"ח ה"ב). ולכאורה מוכרח הוא מהא דרצו לבנות ביהמ"ק בימי ר"י בן חנניא (ב"ר ספס"ד. וראה מנ"ח מצוה צ"ח).

וראה תיווך מחז"ל הנ"ל (אם משיח בונה מקדש או יתגלה ויבא משמים) לקו"ש ח"א ע' 98. לקו"ש ח"י"ג ע' 84 הערה 36.

(43) ראה בארוכה לקו"ש ח"א ע' 120 ואילך ובהנסמן שם.

פקודי

הקמת המשכן וביהמ"ק הג' – ע"י אתעדל"ע או אתעדל"ת

מעמיד את המשכן ומפרקו – והרי לא הי' אדם יכול להקימו (מחמת כובד הקרשים), והאיך הי' משה מעמידו ומפרקו בכל יום?

ב. והנה הטעם שהעמיד משה את המשכן בו' ימי המילואים אף שהקב"ה ציווהו „ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד"ו¹⁰ נתבאר במ"א בארוכה דעות רש"י ורמב"ן בזה:

הרמב"ן כתב¹² „כי (הקב"ה) אמר לו מתחלה (קודם ז' ימי המילואים) והקמות את המשכן כמשפטו אשר הראת בהר"י¹³. וכשאמר לו הקב"ה „ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים גו", היינו ש„ביום הראשון תהי' הקמתו לעמדה, הנה ידע כי בעת ימי המילואים יצטרך להקים ולהוריד כו".

אמנם מזה שרש"י בפירושו עה"ת אינו מפרש שהכוונה „תקים לעמדה", אינו מוציא את הכתוב מפורשו – משמע דס"ל דהפירוש של „ביום החדש

א. על הפסוק „ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן"י אי' במדרש¹⁴ והובא בפרש"י¹⁵, דמה שנאמר הוקם המשכן, שמוזה משמע שהמשכן הוקם מאליו – כי כל ישראל לא היו יכולים להקימו (מחמת כובד הקרשים), וגם משה לא הי' יכול להעמידו, ואמר לו הקב"ה „עסוק בידך ואתה מראה להעמידו והוא עומד מאליו ואני כותב עליך שאתה הקימתו שנא' ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן ומי העמידו משה שנא' ויקם משה את המשכן".

וצלה"ב: להלן במדרש אי"ב (וכ"ה בפרש"י) דכל שבעת ימי המילואים (שתחלתם בכ"ג באדר¹⁶) הי' משה

- 1) פרשתנו מ, יז.
- 2) תנחומא פרשתנו א.
- 3) לט, לג. (בשינויים מל' המדרש).
- 4) פרש"י שם (משא"כ בתנחומא). נתבאר בארוכה בשיחת ש"פ פקודי תשל"ל.
- 5) שם מ, יח.
- 6) כ"ה בתנחומא תשא לה. במדבר פי"ב, טו (ושם מחלוקת אם הי' מעמידו ומפרקו פעם א' או ב' פעמים או ג' פעמים בכ"י). ירושלמי יומא פ"א ה"א. תו"כ מכילתא דמילואים פ"א (צו לו). סדר עולם פ"ז. ספרי נשא פיסקא מד. במדבר שם ט. פי"ג, ב.
- 7) שמיני ט, כג. נשא ז, א.
- 8) כמבואר בס"ע, ספרי, במדבר ותו"כ שבעה עה"ת. וראה שבת פז, ב. פרש"י ר"פ שמיני. ודוחק לומר שבתנחומא שם ס"ל שימי המילואים הותחלו בר"ה ניסן (כהדיעה שהובא ברבא"ב ע"כ כ"ג) ובר"פ שמיני. ולפי"ז נפרש ש„ויהי ביום השמיני" הוא שמיני בחדש (ודיקא נמי, דוה שמשח הי' מעמידו ומפרקו בה' ימה"מ

1. ועפ"ז יובן מה שבר"ח ניסן הוקם המשכן מאליו, ולא הי' אדם יכול להקימו; ואילו בו' ימי המילואים העמיד משה (בצירוף עוד מבני?) את המשכן בכל יום: כי בכל ז' הימים היתה ההקמה רק בבחי' הכנה – עבודת המטה (בכדי שיהי' אצ"כ ושכנתי בתוכם), והכנה זו אפשר וצריכה להיות בכח המטה. אבל בר"ח ניסן, שאז צ"ל „ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" – עשיית משכן, השראת השכינה בפועל – זה א"א שיעשה ע"י ובכח המטה, אלא בא ונמשך מלמע' באתעדל"ע.

[והנה בכדי שביום ר"ה ניסן יוקם המשכן ותשרה השכינה באופן פנימי (שלוה צ"ל זיכור המקבל) בכאו"א מישראל (כמרז"ל³³) הי' צ"ל נדבת לב כאו"א מישראל להמשכן. ואח"כ עבודת חכמי לב במלאכת המשכן; ולאחרי גמר מלאכת המשכן – הבאת „המשכן אל משה"³⁴. משה³⁵, להיותו ממוצע וממוצע המחבר בין הקב"ה לישראל, וכמ"ש³⁶ „אנכי עומד בין ה' וביניכם גו", הי' אפשר לעסוק בידיו ולהעמידו ועי"ז נעשה מנדבתם וכו' – משכן, ושכנתי בתוכם"³⁷,

33) עה"פ ושכנתי בתוכם (תרומה כה, ח) בתוך כאו"א מישראל (ר"ח) שער האהבה קרוב לתחלתו. ובכ"מ).

34) פרשתנו לט, לג.
35) ראה תנחומא שם: שאם על ידך אינו עומד שוב אינו עומד לעולם ואינו כותב לו הקמה אלא על ידך. וראה זח"ב רלד, ב. רמא, ב.
36) ואתחנן ה, ה. וכ"ה באתפשותא דמשה שבכל דרא (ראה תו"ש ע' 158. ד"ה באתי לגני תשי"ב סעיף ה).

37) וצ"ע ליישב זה בהמשך דברי התנחומא שם: „ולפי שהי' משה מיצר העלים הקב"ה מהם

שיש יתרון מעלה בכ"א מהם, היתרון באתעדל"ע הוא שהאור הנמשך הוא נעלה יותר; והיתרון באתעדל"ת הוא שיש בה זיכור המטה, ואף שהאור הנמשך ע"י אינו בערך להאור הנמשך מלמעלה מצ"ע, הנה מ"מ, מצד החידוש שבעבודת המטה, יש בזה „חביבות"²⁸ מיוחדת (ועד אשר „אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבין של חבירו"²⁹).

וזהו ההפרש שבין הקמת המשכן שבז' ימה"מ להקמתו בר"ח ניסן (יום שמיני למילואים)³⁰; בו' הימים הקימו את המשכן (לא פחות משבע פעמים), ומכיון שלא הי' בזה ציווי מפורש, כ"א שמשח למד זה מכללא, הרי יש חביבות בהקמה זו – עבודת המטה³¹, אולם עי"ז לא נעשה משכן (שזהו ע"ש ושכנתי) ועדיין לא שרתה בו שכינה; ביום השמיני³² בר"ח ניסן שאז הוקם מצד ציווי מפורש וגילוי מלמע' או דוקא נעשה משכן ושרתה בו שכינה.

וגם לדעת הרמב"ן – בו' הימים הי' ענין הרגלת הלויים (המטה) או שעכ"פ אין קביעות „המעלה – למטה".

פג, ב. שה"ש יב, א. נתבאר בארוכה בד"ה אדון עולם תש"ג פ"ו.

28) להעיר מלקו"ת ס"פ במדבר. ובכ"מ.
29) ב"מ לח, א. וברש"י שם: „חביבה עליו ע"י שעמל בהן".

30) ראה גם לקו"ש שמיני שם.
31) וכפשוטו שאז הי' רק ענין החינוך. וראה לקו"ש שם.

32) ולהעיר מלקו"ת תזריע (כא, א) שבחי' מילה שניתנה בשמיני הו"ע אתעדל"ע שאין אתעדל"ת מגעת שם. ובכלי יקר (ר"פ שמיני), שמילה ניתנה בשמיני הו"ע אחד עם הקמת המשכן שביום שמיני. ונתבאר בארוכה בד"ה ויהי ביום השמיני תשי"ד (פ"י"א). תשי"ה. וראה לקו"ש ח"ז ע' 237.

ב) או ג' פעמים בכ"י) למדין מ„תקים הוקם ויקם" הנאמר בהקמתו בר"ח ניסן, כי בתנחומא שם בסיומו מביא „ואותו היום נטל עשר עטרות כדאי בסדר עולם" ובס"ע מפורש שימי המילואים הותחלו בכ"ג באדר כנ"ל ויום השמיני למילואים הי' אחד בחדש (ולא שמיני בחדש).

9) להעיר מקה"ע לירושלמי שם ד"ה העמידו ומשחקו ופרקו.
10) פרשתנו מ, ב.
11) ראה לקו"ש ח"ב שיחה א' לפ' שמיני.
12) פרשתנו שם, וראה פירושו צו, ח, ב.
13) תרומה כו, ל.

משיחת ש"פ ויק"פ, מבה"ח ניסן, תשל"ה. נדפס בלקו"ש ח"א שיחה א לפ' פקודי

הראשון גוי' תקים את המשכן גוי' הוא (לא שביום זה "תהי' הקמתו לעמדה", אלא) כפשוטו שהקמתו בכלל תהי' ביום זה.

ולפי"ז הציווי "ביום החדש הראשון גוי' תקים את המשכן גוי'" אינו (ציווי נוסף על הציווי "והקמות את המשכן גוי'", כפירוש הרמב"ן) אלא גילוי מילתא ופירוש של הציווי "והקמות" - אשר קיומו של ציווי זה יהי' "ביום החדש הראשון באחד להחדש".

ומה שהעמיד משה את המשכן לפני ר"ח ניסן, לא נצטווה ע"ז בפירוש, אלא שלמד זאת מזה שנצטווה לחנך את אהרן ובניו בעבודתם, והחינוך בעבודה צ"ל במקום בו תיעשה העבודה בקביעות; (ובעיקר) למד מן הציווי המפורש שכל ז' ימי המילואים יהיו "פתח אהל מועד גוי'14" - ומזה ידע שצריך להקים את המשכן.

ועפ"ז: בשלמא לדעת הרמב"ן, שעל העמדת המשכן בז' ימה"מ הי' ציווי מיוחד אפ"ל (עכ"פ בדוחק) דגם על זה היתה נתינת כח מהקב"ה, וגם זה נכלל במה "שהוקם מאליו". אמנם לדעת רש"י, שעל הקמתו בז' ימה"מ לא הי' ציווי - מאין הי' בו כח (למרות כובד הקרשים) להעמידו כל ז' ימי המילואים?

ג. והביאור בזה:

העילוי שבר"ח ניסן, יום השמיני למילואים הוא שאז הי' "וכבוד ה' מלא את המשכן"15, דשרתה בו שכינה.

(14) תצוה כט, ד. לב. צו ה. לג. לה. וראה רמב"ן פרשתנו שם.
(15) פרשתנו מ, לד.

משא"כ בז' ימה"מ לא שרתה בו שכינה16. וע"פ דעת רש"י מובן בפשטות מה שלא שרתה שכינה בז' ימה"מ, אף שנא"י "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (שהשראת השכינה - "ושכנתי בתוכם", תלוי' אך ורק בעשיית והקמת המשכן - ב"ועשו לי מקדש"), כי המשכן שהעמיד בז' ימי המילואים הי' פרט בחינוך אהרן ובניו ולא הענין דהקמת המשכן.

וגם לדעת הרמב"ן, שגם הקמתו בז' ימה"מ היתה כי "אמר לו בתחלה והקמות את המשכן כמשפטו אשר הראת בהר" - הרי מפרש ש"אולי הי' כן להרגיל הלויים במעשהו (היינו שזהו פרט בהרגלת (בחינוך) הלויים) או הי' להכתיר היום (דר"ח ניסן) בעטרה זו (דהקמתו לעמדה - קבע) - היינו דהחילוק בין המשכן שבז' ימה"מ להמשכן שהועמד ביום השמיני הוא ע"ד ההפרש שבין המשכן - שהי' דירת צראי - לביהמ"ק - שהי' דירת קבע של הקב"ה18 - ולכן לא שרתה שכינה עד יום השמיני19.

(16) וכמרו"ל עה"פ ויהי' בחדש הראשון גוי' באחד לחדש הוקם המשכן - "ראשון לשכון שכינה" (שבת שם. ס"ע שם. ועוד) וראה פרש"י שבת שם. פרש"י שמיני ט, כג. רמב"ן שבהערה 12.

(17) תרומה כה, ה.

(18) וכמ"ש (ראה יב, ט) "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה" (ראה פרש"י שם). "ואהי' מתהלך באהל ובמשכן" (ש"ב ז, ו). וראה ח"ב רמא, א. רמב"ם ריש הל' ביהב"ח. ובמו"ק (ט, א): משכן שאין קדושתו קדושת עולם. . . מקדש שקדושתו קדושת עולם. וראה לקו"ש ח"א ע' 177.

(19) ובפ' שמיני (פרש"י שם ט, כג) נתחדש שצ"ל ג"כ קרבנות אהרן ועבודתו. והנה לכאורה

ד. והנה יחודו של יום הח', מעלתו לגבי ז' ימי המילואים - מתבטא בכמה ענינים שביום זה, וכמרו"ל ובל' פרש"י20: אשר "הוקם המשכן בו ביום ונטל י' עטרות", ופשיטא שצ"ל חילוק באופן הקמת המשכן עצמו.

ובהקדם: (א) ידוע ע"ד הקמת כו"כ בנינים באבנים גדולות וכו', מתחיל מבנין עיר ומגדל וראשו בשמים21 ואין בזה כל פלא כלל, כי נעשה ע"י כו"כ אנשים ביחד. ואמרו בנדר"ד "שלא הי' יכול להקימו שום אדם מחמת כובד הקרשים שאין כח באדם לזקפן (ורק) משה העמידו. . . (וג"ז - רק) נראה כמקימו" הדיוק בזה "שום אדם" - יחיד22, שכן הי' צ"ל ביום הח' (משא"כ בז' ימה"מ - שהקימוהו כו"כ ביחד22).

קשיא מקרא דועשו לי מקדש (ותיכף) ושכנתי (ככפנים). וי"ל דהקרבות ועבודתו הוצרכו כדי לבטל המניעה צדדית דמעשה העגל. ועפ"ז גם מובנים כמה דיוקי רש"י שם: שכעס כו' שנתכפר כו' בחר בו.

(20) ר"פ שמיני.

(21) נח יא, ד.

(22) עייג"כ לקו"ש ח"א ע' 165 ואילך.

(22*) ובנוגע להשתתפות משה בז' ימי המילואים, הנה עפ"י פרש"י אפ"ל ב' פירושים ובכא"א תירוץ לדוחק שיש בפ"י השני: בפרש"י פקודי משמע דמרע"ה לא לקח שום חלק במשכן (ראה גם לקו"ש ח"ו שיחה ב' לפ' ויקהל הערה 10) עד שהוקם המשכן, ועפ"ז גלאט ההמשך שם (שורק) ביום הח' נאמר לו: ושמת שם וגו' - כל פרטי הקמת המשכן. בפרש"י שמיני (ט, כג) מפורש שהקימו משה כל ז' הימים. ועפ"ז גלאט המוקדם שם שכל הו' ימים נעשה הכל ע"י משה (וראה לקמן הערה 38 ביינה של תורה) ובהנסמן בשוה"ג שם). ויש להאריך בכ"ז.

במש"כ בפרש"י הנ"ל - בנוגע לברכת שתשרה שכינה כו' בפקודי שהי' זה לפני באחד בניסן ובשמיני שהי' זה ביום השמיני - י"ל

(ראשונה23) ביחיד, הרי כו"כ ציוויים יודעים אודותם רק מהסיפור שכן עשו בפועל24.

ובפרשות אלו עצמן - נמצאו כו"כ פרטים בעשית המשכן שלא נמצאו בהציווי עליהם, ולא עוד אלא שבהם גם פרטים שהם, לכאורה, בסתירה להציווי עדי"ו ובלשון רש"י25: הקשתי בה כאן הוא אומר כו' ובענין הצוואה הוא אומר כו'.

ועוד י"ל שזהו פ"י הציווי26: והקמות (לי' יחיד) את המשכן כמשפטו אשר הראית (רק משה) בהר - לפרש"י (כנ"ל) שמדבר בהקמתו בר"ח ניסן. וי"ל שזהו ג"כ דיוק רש"י בפ"י עה"פ: שאני (יחיד) עתיד ללמדך ולהראותך (דבפשטות פ"י - שהקב"ה, כביכול, הקים בעצמו (ובסדר הקמתו - שהרי סדר פ"י לא רק הקדימה ואיחור אלא (גם) פרטי הענין בכלל, וכמו "סדר הגדה" וכיו"ב. ופשוט.

ה. מיינה של תורה אשר בפרש"י:

ידוע בענין אתעדל"ת ואתעדל"ע,

(ובאתעדל"ע - ב' דרגות: הבאה ע"י אתעדל"ת ושלמעלה מאתעדל"ת - שאף הן בא"ע זל"ז יש צד השווה ביניהן27. ואכ"מ),

(בדוחק עכ"פ) שהוא ע"ד שמהירין לפני מעשה ובשעת מעשה (פרש"י יתרו יט, כד. בהעלותך ט, ד).

(23) משא"כ החינוך בהקמת המשכן, או הקמתו לאח"ז ושפורש שהוא בלויים.

(24) ראה בארוכה לקו"ש ח"ג ע' 72 ובהערות שם. והחידוש כאן שנמצאת סתירה וקושיא כו'.

(25) לט, לא.

(26) תרומה כו, ל.

(27) ראה לקו"ש שה"ש ד"ה להבין ענין שאתעדל"ע (כב, ב ואילך וט"ו). דרושי שמע"צ